

УДК 352/353 (437.6)

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-4\(9\)-790-800](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-4(9)-790-800)

Ключкович Анатолій Юрійович доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри політології і державного управління, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, тел.: (0312) 64-03-14, <https://orcid.org/0000-0001-6573-6500>

Бабидорич Василь Юрійович аспірант кафедри політології і державного управління, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, тел.: (0312) 64-03-14, <https://orcid.org/0000-0002-6351-3108>

РЕГІОНАЛЬНЕ САМОВРЯДУВАННЯ В СЛОВАЧЧИНІ: ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Анотація. У статті проаналізовано процес інституціоналізації регіонального самоврядування у Словаччині, зокрема його соціально-політичні та організаційно-правові аспекти. Розглянуто законодавчі нововведення, які стали правовою основою для створення самоврядних країв і передачі владних повноважень регіональним структурам. Також досліджено вплив євроінтеграції на розвиток регіонального самоврядування в Словаччині, що наблизило регіональну політику країни до стандартів ЄС. Визначено успішні аспекти реалізації словацької моделі, зокрема зміцнення функціональної спроможності органів самоврядування, розширення їхніх фінансових можливостей, а також створення умов для ширшої участі громадян у процесах ухвалення рішень на місцевому рівні. Зроблено висновок про те, що реформа виявила як переваги, так і проблеми регіонального управління. З одного боку, децентралізація сприяла зміцненню регіонального самоврядування, покращенню доступу до європейських фондів і розширенню можливостей територіальних громад у прийнятті рішень. З іншого боку, залишаються актуальними проблеми збереження регіональних диспропорцій, неефективного управління ресурсами та недостатньої координації між різними рівнями влади. Окрему увагу приділено труднощам, з якими зіткнулася Словаччина в процесі реформування, зокрема дефіцитом кадрів, недостатнім фінансуванням та корупційними ризиками. Виявлено проблеми, пов'язані із громадським сприйняттям та оцінкою діяльності органів самоврядування, а також з низькою електоральною активністю на виборах до представництв регіонів. Попри вказані труднощі та виклики, словацька модель забезпечує самоврядним краям можливість розробляти власні стратегії та впроваджувати політику регіонального розвитку. У перспективі необхідне подальше реформування, спрямоване на зміцнення

фінансової незалежності вищих територіальних одиниць, усунення дисбалансів між регіонами та вдосконалення механізмів взаємодії з центральною владою.

Ключові слова: Словаччина, регіональне самоврядування, регіональна політика, децентралізація, реформа публічного управління.

Klyuchkovych Anatoliy Yuriyovych Doctor of Political Sciences, Head at the Department of Political Science and State Administration, Uzhhorod National University, Uzhhorod, tel.: (0312) 64-03-14, <https://orcid.org/0000-0001-6573-6500>

Babydorych Vasyl Yuriyovych Postgraduate Student at the Department of Political Science and State Administration, Uzhhorod National University, Uzhhorod, tel.: (0312) 64-03-14, <https://orcid.org/0000-0002-6351-3108>

REGIONAL SELF-GOVERNMENT IN SLOVAKIA: PECULIARITIES OF INSTITUTIONALIZATION AND FUNCTIONING PROBLEMS

Abstract. This article analyzes the process of institutionalizing regional self-government in Slovakia, focusing on its socio-political and organizational-legal aspects. It examines legislative innovations that served as the legal basis for the establishment of self-governing regions and the transfer of governmental powers to regional structures. The article also explores the impact of European integration on the development of regional self-government in Slovakia, aligning the country's regional policy with EU standards. The article outlines the successful aspects of the Slovak model's implementation, including the strengthening of the functional capacity of self-government bodies, the expansion of their financial opportunities, and the creation of conditions for more active citizen participation in local decision-making processes. The conclusion highlights that the reform has revealed both advantages and challenges in regional governance. On one hand, decentralization has contributed to strengthening regional self-government, improving access to European funds, and expanding decision-making opportunities for territorial communities. On the other hand, issues such as regional disparities, inefficient resource management, and coordination between different levels of government remain significant challenges. Additionally, the article discusses the challenges Slovakia faced during the reform process, including staff shortages, insufficient funding, and corruption risks. Problems related to the perception and evaluation of regional self-government bodies' activities, as well as low voter turnout in regional elections, have also been identified. Despite these issues and challenges, the Slovak model provides self-governing regions with the opportunity to develop their own strategies and implement regional development policies. In the future, further reform steps will be necessary to strengthen the financial independence of higher territorial units, eliminate imbalances between regions, and improve mechanisms for interaction with the central government.

Keywords: Slovakia, regional self-governance, regional policy, decentralization, public administration reform

Постановка проблеми. У контексті постсоціалістичної трансформації та європейської інтеграції важливим завданням для країн Центральної Європи було реформування системи публічного управління, зокрема у напрямі розвитку регіонального самоврядування. Успішне впровадження ефективної моделі регіонального самоврядування сприяє сталому розвитку територіальних одиниць, забезпечує баланс між централізованим управлінням і місцевими ініціативами, стимулює громадську активність та сприяє раціональному використанню ресурсів з урахуванням потреб і специфіки кожного регіону. У цьому контексті особливий інтерес становить досвід сусідньої Словаччини, яка, пройшовши складний шлях системних трансформацій після розпаду Чехословаччини, змогла вибудувати модель регіонального самоврядування, що відповідає європейським стандартам. Аналіз словацької моделі дозволить виявити як позитивні аспекти, що можуть бути адаптовані до українських реалій, так і потенційні ризики, яких слід уникати під час реформування регіонального управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Словацька модель регіонального самоврядування є предметом наукових студій як загальнотеоретичного характеру, так і спеціалізованих досліджень, тематичний спектр яких охоплює правові, фінансові аспекти, а також питання ефективності управлінських практик регіональних органів влади. Значний внесок у вивчення цієї проблематики зробили І. Дудінська [5], Е. Ковачова [6], Д. Лешка [7], В. Ніжнянський [3], М. Цірнер [5], які аналізували різні аспекти розвитку регіонального самоврядування. Зокрема, Е. Ковачова детально висвітлила компетенції регіонального самоврядування, структуру його органів, а також організацію відносин між центром і регіонами [6]. Д. Лешка приділив увагу питанням децентралізації влади в Словаччині та чинникам, що визначили сучасний поділ країни на територіальні одиниці [7]. В. Ніжнянський проаналізував проблеми фінансової спроможності регіональних органів влади та вплив європейської інтеграції на адміністративно-територіальну реформу [3]. Наукові дослідження у цій сфері засвідчують значну увагу вчених до розвитку регіонального самоврядування в Словаччині, що підтверджує важливість тематики для розуміння процесів трансформації публічного управління у країнах Центральної Європи. Водночас існує потреба в оцінці ефективності проведених реформ, окресленні викликів і перспектив розвитку регіонального самоврядування у національному та європейському контекстах.

Мета статті – аналіз особливостей інституціоналізації регіонального самоврядування в Словаччині та проблем його функціонування на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Відновлення демократичних засад місцевого самоврядування розпочалося в Словаччині на початку 1990-х рр., однак впровадження системи регіонального самоврядування затягувалося через політичні суперечності, економічні труднощі перехідного періоду та відсутність єдиної концепції реформування.

Після здобуття незалежності у 1993 р. Словаччина зіткнулася з викликами, пов'язаними з розбудовою державної системи, реформуванням управлінських структур та адаптацією до вимог євроінтеграції. Децентралізаційні процеси та розвиток регіонального самоврядування ускладнювалися насамперед через політичну нестабільність періоду т.зв. «мечіаризму», коли владні кола Словаччини більше тяжіли до централізованого підходу в публічному управлінні [2, с. 148]. У таких умовах регіональна політика здебільшого відображала інтереси державної адміністрації, слабо враховуючи потреби інших зацікавлених сторін з регіонального, бізнесового і громадського середовища. У результаті ухвалення у 1996 р. нового Закону «Про територіальний та адміністративний устрій Словацької Республіки» [16] було закріплено регіональний рівень державного управління, який утворили 8 країв і крайових адміністрацій (Братиславська, Трнавська, Тренчинська, Нітранська, Жилінська, Бансько-Бистрицька, Пряшівська і Кошицька). Але питання створення повноцінної системи регіонального самоврядування залишилося відкритим.

У цей період реформи у сфері регіональної політики відбувалися несистемно, без узгодженого підходу та довгострокового планування. Визначення стратегічних напрямків здійснювалося переважно центральними інституціями, що відображало домінування підходу «згори». Водночас місцеві органи влади виявляли недостатню активність, що уповільнювало процеси децентралізації та обмежувало можливості регіонального розвитку.

Конституція Словацької Республіки передбачала утворення на регіональному рівні інституцій, які мали повноваження розв'язувати питання в інтересах жителів територіальних одиниць. Як зазначає Е. Ковачова, відсутність самоврядування на регіональному рівні перешкоджала раціональному розподілу функцій публічного управління між державною адміністрацією і територіальним самоврядуванням, породжувала бюрократію та збільшувала витрати, що позначалося на ефективності та дієвості публічного управління. Без існування вищих територіальних одиниць було неможливо розпочати розбудову самоврядування на регіональному рівні [6, с. 31].

Наприкінці 1990-х рр., із приходом до влади команди реформаторів на чолі з М. Дзуріндою та активізацією євроінтеграційного курсу, було створено необхідні політичні, інституційні та правові передумови для структурних змін у регіональній політиці. В політичному аспекті важливо те, що Словаччина вийшла з періоду авторитарно спрямованого правління та отримала новий уряд, орієнтований на демократизацію і системні реформи, зокрема у сфері регіонального управління.

На центральному та регіональному рівнях були створені необхідні інституційні механізми для розробки та впровадження ефективної регіональної політики. Зокрема було утворено посаду Віце-прем'єр-міністра з питань регіонального розвитку, а в 1999 р. при уряді також було створено Управління з питань прав людини, національних меншин і регіонального розвитку. У цьому ж році, завдяки отриманим повноваженням, було реорганізовано та почало функціонувати Міністерство будівництва та регіонального розвитку, яке стало флагманом регіонального розвитку та творцем регіональної політики Словаччини. Інституційні рамки державної регіональної політики доповнила розгалужена мережа агенцій регіонального розвитку [3, с. 46-47].

Саме в цей період регіональний рівень управління отримав необхідні законодавчі основи, що дозволило поступово розбудовувати регіональне самоврядування та сприяло більш ефективному розвитку регіонів. Конституція Словацької Республіки регламентує ключові аспекти територіального самоврядування в частині 4 (ст. 64-71) [11]. Базовими одиницями місцевого самоврядування проголошуються муніципалітети, а територіальне самоврядування здійснюють муніципалітет і територіальна одиниця вищого рівня. Детальне регулювання питань регіонального самоврядування належить до компетенції окремих законодавчих актів.

Важливим кроком стало ухвалення у 2001 р. законів «Про самоврядування вищих територіальних одиниць» [17] і «Про перехід деяких компетенцій від органів державної влади до муніципалітетів та вищих територіальних одиниць» [13], що зміцнило правові засади регіонального самоврядування і дало старт практичній реалізації реформи. До 2002 р. у Словаччині було сформовано вісім самоврядних країв, також відомих як вищі територіальні одиниці (ВТО). ВТО стали ключовою ланкою у системі самоврядування, забезпечивши управління регіонами.

Вищі територіальні одиниці (самоврядні краї) в Словаччині [8].

Регіональне самоврядування в Словаччині було запроваджено значною мірою під впливом Євроспільноти, оскільки регіоналізація і створення регіональних адміністративних структур відповідно до визначених стандартів було однією з вимог для інтеграції країни в ЄС. На думку В. Ніжнянського (Надзвичайного уповноваженого уряду СР з питань децентралізації державного управління), європейський вплив і перспектива членства мали як позитивні, так і негативні наслідки для регіонального розвитку Словаччини [3, с. 39]. З одного боку, ці процеси були стимулом для розвитку регіональної політики, сприяли її стабілізації та примусили центральні органи влади впроваджувати демократичні елементи, характерні для регіональної політики ЄС. З іншого боку, Словаччина не змогла виробити власну стратегію регіонального розвитку, яка б відповідала її довгостроковим інтересам і враховувала позиції ключових зацікавлених сторін. Центральні органи влади не мали достатнього досвіду для визначення пріоритетів у регіональній політиці та не змогли однозначно вирішити, чи варто максимально використовувати європейські ресурси ще на етапі підготовки до вступу, чи зосередитися на їх ефективному розподілі вже після приєднання до ЄС. У підсумку Словаччина повністю адаптувала цілі своєї регіональної політики до європейських механізмів і стратегічних напрямів, які підтримуються ЄС у межах відповідних програм [3, с. 39].

Для цілей структурної політики ЄС також була підготовлена статистична систематизація території Словаччини відповідно до шкали NUTS. У випадку Словаччини, рівень NUTS 2 охоплює Братиславський край, Західну Словаччину, Центральну Словаччину, Східну Словаччину, а NUTS 3 включає вісім самоврядних країв, які є територіальними одиницями для здійснення регіональної політики, планування і розвитку. Адаптація до вимог ЄС мала на меті забезпечити більш ефективний розподіл ресурсів європейських фондів, посилити регіональний розвиток і сприяти економічному вирівнюванню територій. Зі структурних фондів ЄС Словаччина отримує значні ресурси на регіональний розвиток. Наприклад, на період 2021-2027 рр. для Словаччини передбачено 13 млрд євро [9]. Водночас у Словаччині зберігаються значні диспропорції у соціально-економічному розвитку регіонів, особливо між більш розвинутою західною і менш розвинутою східною частиною країни. Ці дисбаланси залишаються викликом для державної регіональної політики, яка намагається скоротити розрив через інвестиційні програми, підтримку підприємництва та розвиток інфраструктури.

Для реалізації політики регіонального розвитку впродовж 2002-2004 рр. значна частина державних повноважень була передана на субнаціональний рівень самоврядування, що стало важливим етапом у процесі децентралізації влади в Словаччині. Цей крок був необхідний для створення більш ефективної системи управління, що відповідає специфічним потребам різних регіонів країни. Система регіонального самоврядування у Словаччині ґрунтується на принципах паралельного функціонування державних органів і самоврядних

адміністративних структур у кряях, що дозволило поступово передавати повноваження регіональним органам влади, розширювати їхню компетенцію у сферах транспорту, комунікацій, освіти, культури, соціальної політики та охорони здоров'я [10, с. 94-97]. Внаслідок цього регіональні органи отримали більшу автономію для прийняття рішень і реалізації місцевих ініціатив. Вони змогли самостійно управляти бюджетами, сприяти розвитку інфраструктури, а також реалізовувати заходи, спрямовані на поліпшення рівня життя населення.

З 2004 р. розпочався процес деконцентрації повноважень державних органів управління, що супроводжувався перерозподілом управлінських функцій і зміною підходів до врядування [1, с. 104]. Зокрема, було припинено діяльність районних державних адміністрацій, і водночас відбулося зміцнення спеціалізованого державного управління на рівні країв, що було спрямовано на більш ефективне виконання галузевої політики та координації державних програм. Загалом ці заходи стали частиною ширшої реформи публічного управління, спрямованої на децентралізацію влади, оптимізацію адміністративних процедур і підвищення ефективності державного управління на регіональному та місцевому рівнях.

У 2004-2005 рр. регіональні органи отримали значно більше можливостей безпосередньо впливати на регіональний розвиток завдяки впровадженню фіскальної децентралізації у Словаччині [14; 15]. Реформа передбачала перерозподіл фінансових ресурсів і податкових надходжень між рівнями влади, надання органам самоврядування більшої фінансової автономії та зміцнення їхньої спроможності ефективно планувати та реалізовувати місцеві й регіональні проекти.

Завдяки послідовному впровадженню законодавчих ініціатив, реалізації структурних змін і адаптації управління до європейських стандартів, країна змогла закласти фундамент для ефективного регіонального самоврядування. Запроваджені механізми сприяли децентралізації влади та посиленню ролі органів самоврядування, розширенню їхніх фінансових та адміністративних можливостей, а також створенню умов для активнішої участі громадян у процесах прийняття рішень на місцевому рівні. Упродовж короткого періоду органи самоврядування отримали значний обсяг нових повноважень, що стало одним із ключових етапів децентралізації влади.

Попри динамічний прогрес і позитивні результати, реформа регіонального самоврядування у Словаччині зіткнулася з низкою труднощів і викликів.

Частина самоврядних суб'єктів виявилася недостатньо підготовленою до виконання нових владних повноважень, що ускладнило реалізацію реформи на місцях. Зокрема, багато громад зіткнулися з браком кваліфікованих управлінських кадрів, здатних ефективно реалізовувати передані компетенції, що суттєво вплинуло на якість ухвалення рішень і забезпечення публічних послуг.

Окрім кадрового дефіциту, серйозною проблемою стала недостатня фінансова спроможність регіональних і місцевих органів самоврядування. Незважаючи на розширення їхніх можливостей щодо самостійного управління ресурсами, доходи багатьох громад залишалися обмеженими, що ускладнювало реалізацію необхідних програм та ініціатив. Це призвело до нерівномірного розвитку регіонів. Окремим викликом залишалося питання корупції, оскільки недостатній контроль, слабка інституційна спроможність та неефективність механізмів громадського нагляду сприяли зловживанням на місцевому рівні.

У результаті, хоча децентралізаційні реформи й створили сприятливі умови для самоврядності регіонів, вони також виявили потребу в комплексному підході до підготовки управлінських кадрів на місцевому рівні, фінансового забезпечення громад і протистояння корупційним ризикам.

Непростим завданням було створення сприятливих умов для проведення реформи на політичному рівні, оскільки часті кризи в діяльності правлячих коаліцій спричиняли дестабілізаційний вплив на процеси управління, сповільнювали реалізацію реформ і створювали ризики непослідовності в державній політиці.

Окрему увагу слід приділити питанню суспільного сприйняття та легітимації регіонального самоврядування в очах пересічних громадян. Попри те, що ВТО функціонують з 2001 р., рівень обізнаності населення щодо їхніх повноважень, структури та ролі в політичній системі залишається низьким. Дослідники пояснюють цю ситуацію кількома факторами: відносно коротким періодом існування ВТО, недостатнім висвітленням їхньої діяльності у медіа-просторі, а також довготривалим впливом етатистської та патерналістської політики комуністичного режиму, що сформувала у громадян знецінююче уявлення про самоврядні інституції [5, с. 51-52]. Громадяни висловлюють незадоволеність діяльністю регіональних органів влади через надмірну бюрократію та великі витрати на апарат чиновників, що актуалізує дискусії про необхідність оптимізації кількості регіональних структур [7].

Ще однією проблемою, на якій наголошують дослідники, є слабка регіональна ідентифікація словаків із самоврядними краями, оскільки їхні територіальні межі не збігаються з природними чи історичними регіонами країни [4, с. 480]. Частина науковців і політиків стверджує, що в Словаччині повинно бути 12-16 регіонів, інша частина контраргументує, що регіонів забагато, і пропонує залишити лише 3 регіони. Така кількість була б адекватною також в аспекті залучення ресурсів зі структурних фондів ЄС [7].

Політичні процеси на регіональному рівні викликають значно менший інтерес порівняно з національними та муніципальними, що підтверджується низькою електоральною явкою під час виборів до органів самоврядування. Зокрема, у виборах до представницьких органів самоврядних країв впродовж 2001-2017 рр. брало участь менше третини виборців. Тільки на останніх

регіональних виборах у 2022 р., які відбувалися одночасно з комунальними, явка виборців зросла до 43,7% [12]. Попри цей позитивний зсув, загалом низька електоральна участь продовжує залишатися проблемою, оскільки вона може ставити під сумнів легітимність рішень, ухвалених на регіональному рівні, а також свідчити про слабкий зв'язок між виборцями та місцевою владою. Цей феномен вимагає додаткових зусиль з боку органів влади щодо активізації громадянської участі.

Висновки. Важливою складовою реформування публічного управління у Словаччині стала розбудова системи регіонального самоврядування, що сприяла підвищенню ефективності державного механізму, активізувала політико-владні відносини та демократичні процеси на місцевому та регіональному рівнях. Успішна реформа дозволила Словаччині не лише зміцнити демократичні інститути, а й створити умови для стійкого розвитку регіонів, наблизивши до європейських стандартів управління.

Словацький досвід демонструє, що успішна децентралізація та ефективна регіональна політика можлива лише за умови комплексного підходу: чіткої правової бази, політичної волі, фінансової автономії регіонів і залучення громадськості до процесів управління. Ключовим аспектом цих перетворень стало впровадження принципів субсидіарності та суспільного діалогу, які передбачають задоволення місцевих інтересів і колективних потреб на рівні муніципального та регіонального управління.

Попри позитивні результати, система регіонального самоврядування в Словаччині стикається з низкою викликів, серед яких: дисбаланс у соціально-економічному розвитку регіонів, брак кваліфікованих управлінських кадрів, неефективний розподіл фінансових ресурсів та недостатня координація між різними рівнями влади. З огляду на ці виклики, подальший розвиток регіонального самоврядування у Словаччині має здійснюватися не лише в інституційній площині, а й у соціально-політичному вимірі, з акцентом на підвищення довіри громадян, формування ефективної системи комунікації між регіонами та центральною владою, а також зміцнення регіональної ідентичності та політичної активності населення. Вивчення цих аспектів є важливим для розуміння особливостей словацької моделі регіонального управління та визначення можливостей її адаптації до українських реалій.

Література:

1. Ключкович А. Децентралізація публічного управління в контексті демократизації політичної системи Словацької республіки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, Соціологія, Філософія*. 2009. №13. С. 102-105.
2. Ключкович А. Перехід до демократії в Словаччині: динаміка та суперечності суспільно-політичних трансформацій: монографія. Ужгород: Аутдор-Шарк, 2019. 416 с.
3. Ніжнянські В. Регіональний розвиток і регіональна політика Словаччини. *Формування політики регіонального розвитку: досвід країн Центральної та Східної Європи в контексті вступу до ЄС*. 2006. С. 39-55. URL: https://regionet.org.ua/files/Region_policy_CIDA_2006_ua.pdf

4. Bútorová Z., Gyárfášová O. Občianska participácia: trendy, problémy, súvislosti. *Sociológia*. 2010. Č. 5. S. 447-491.
5. Cirner M., Dudinská I. Nepriame voľby ako alternatíva pre samosprávne kraje na Slovensku. *Politologická analýza regionálnych volieb 2017 na Slovensku*. Prešov: Vydavateľstvo PU, 2018. S. 50-57.
6. Kováčová E. Regionálna samospráva ako dôležitá súčasť územnej samosprávy SR. *Auspicia*. 2010. Issue 2. S. 30-36.
7. Leška D. Formation of Regional Level of Self-Government in the process of transformation in Slovakia. *Journal for Universal Excellence*. 2015. Vol. 4(3). URL: <https://www.fos-unm.si/media/pdf/RUO/2015%203/8.pdf>
8. Mapa zobrazujúca kraje Slovenska. URL: https://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%BAbor:Kraje_Slovenska.svg
9. Prinášame 13 miliárd eur pre rozvoj Slovenska – vláda schválila Program Slovensko na roky 2021-2027. URL: <https://eurofondy.gov.sk/prinasame-13-miliard-eur-pre-rozvoj-slovenska-vlada-schvalila-program-slovensko-na-roky-2021-2027/>
10. Stručný prehľad vývoja územného a správneho členenia Slovenska. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, 2007. 117 s.
11. Ústava Slovenskej republiky (1. septembra 1992). *Zbierka zákonov*. 1992. Č. 460. S. 2658–2675.
12. Voľby do orgánov samosprávnych krajov 2022. URL: <https://volby.statistics.sk/osk/osk2022/sk/index.html>
13. Zákon o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky (29. septembra 2001). *Zbierka zákonov*. 2001. Č. 416. S. 4482–4530.
14. Zákon o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (23. septembra 2004). URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/564/20160101>
15. Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (23. septembra 2004). URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/583/20190101>
16. Zákon o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky (3. júla 1996). *Zbierka zákonov*. 1996. Č. 221. S. 1542–1545.
17. Zákon o samospráve vyšších územných celkov (4. júla 2001). *Zbierka zákonov*. 2001. Č. 302. S. 3198–3204.

References:

1. Klyuchkovych, A. (2009). Detsentralizatsiia publiclnoho upravlinnia v konteksti demokratyzatsii politychnoi systemy Slovatskoi respubliky [The Decentralization the public government in the context of democratization of the political system in the Slovak Republic]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Politolohiia, Sotsiolohiia, Filosofiia – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Political Science, Sociology, Philosophy*, 13, 102-105 [in Ukrainian].
2. Klyuchkovych, A. (2019). *Perekhid do demokratii v Slovachchyni: dynamika ta superechnosti suspilno-politychnykh transformatsii: monohrafiia* [Transition to Democracy in Slovakia: Dynamics and Contradictions of Socio-political Transformations]. Uzhhorod: Audor-Shark [in Ukrainian].
3. Nizhnianski, V. (2006). Rehionalnyi rozvytok i rehionalna polityka Slovachchyni [Regional development and regional policy of Slovakia]. *Formuvannia polityky rehionalnoho rozvytku: dosvid krain Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy v konteksti vstupu do YeS – Formation of regional development policy: experience of Central and Eastern European countries in the context of EU accession*, 39-55 [in Ukrainian].

4. Bútorová, Z., & Gyárfášová, O. (2010). Občianska participácia: trendy, problémy, súvislosti [Civic participation: trends, problems, connections]. *Sociológia – Sociology*, 5, 447-491 [in Slovak].

5. Čirner M., & Dudinská I. (2018). Nepriame voľby ako alternatíva pre samosprávne kraje na Slovensku [Indirect elections as an alternative for self-governing regions in Slovakia]. *Politologická analýza regionálnych volieb 2017 na Slovensku – Political science analysis of the 2017 regional elections in Slovakia* (pp. 50-57). Prešov: Vydavateľstvo PU [in Slovak].

6. Kováčová, E. (2010). Regionálna samospráva ako dôležitá súčasť územnej samosprávy SR [Regional Administration as Integral Part of Territorial Administration of Slovak Republic]. *Auspicia*, 2, 30-36 [in Slovak].

7. Leška, D. (2015). Formation of Regional Level of Self-Government in the process of transformation in Slovakia. *Journal for Universal Excellence*, 4 (3). Retrieved from <https://www.fos-unm.si/media/pdf/RUO/2015%203/8.pdf> [In English].

8. Mapa zobrazujúca kraje Slovenska [Map showing the regions of Slovakia]. Retrieved from https://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%BAbor:Kraje_Slovenska.svg [in Slovak].

9. Prinášame 13 miliárd eur pre rozvoj Slovenska – vláda schválila Program Slovensko na roky 2021 – 2027 [We are bringing 13 billion euros for the development of Slovakia – the government approved the Slovakia Program for 2021-2027]. Retrieved from <https://eurofondy.gov.sk/prinasame-13-miliard-eur-pre-rozvoj-slovenska-vlada-schvalila-program-slovensko-na-roky-2021-2027/> [in Slovak].

10. Stručný prehľad vývoja územného a správneho členenia Slovenska (2007) [A brief overview of the development of the territorial and administrative division of Slovakia]. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR [in Slovak].

11. Ústava Slovenskej republiky [Constitution of the Slovak Republic] (1992, September 1). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 460, 2658–2675 [in Slovak].

12. Voľby do orgánov samosprávnych krajov 2022 [Elections to local government bodies 2022]. Retrieved from <https://volby.statistics.sk/osk/osk2022/sk/index.html> [in Slovak].

13. Zákon o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky [Law on the Transfer of Certain Competences from State Administration Bodies to Municipalities and Higher Territorial Units] (2001, September 20). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 416, 4482-4530 [in Slovak].

14. Zákon o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy [Law on the Budgetary Allocation of Income Tax Revenue to Territorial Self-Government] (2004, September 23). Retrieved from <https://surl.li/ljgaqf> [in Slovak].

15. Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy [Law on the Budgetary Rules of Territorial Self-Government] (2004, September 23). Retrieved from <https://surl.li/yencff> [in Slovak].

16. Zákon o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky [Law on the Territorial and Administrative Arrangement of the Slovak Republic] (1996, July 3). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 221, 1542-1545 [in Slovak].

17. Zákon o samospráve vyšších územných celkov [Law on the Self-Government of Higher Territorial Units] (2001, July 4). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 302, 3198-3204 [in Slovak].